

Acta Tomiciana – izvor de referință în cercetarea relațiilor politice moldo-polone din secolul al XVI-lea

CZU: 930.2:327(478+438) 15*

Ion CHEPTENE

Prin străduința lui Stanisław Górski (cca 1497-1572), diac al secretarului Coroanei Piotr Tomicki (1464-1535), a fost creată una dintre cele mai impunătoare colecții de documente despre istoria Poloniei. Colecția „Acta Tomiciana” conține documente valoroase nu numai pentru istoria poloneză, dar și pentru știința istorică a țărilor vecine cu Polonia. Sunt cunoscute trei redacții ale colecției lui S. Górski, care sunt compuse, cu preponderență, din documente ce abordează perioada de guvernare a regelui Sigismund I cel Bătrân (1506-1548). Totodată, un șir de acte scot la iveală și unele momente cruciale din perioada domniilor lui Ioan I Albert (1498-1501) și, respectiv, Alexandru I (1501-1506). Datorită activității unor istorici, precum Władysław Pociecha, Waclaw Urban și Andrzej Wyczański, care s-au ocupat de publicarea respectivului izvor istoric, acesta a căpătat completări valoroase ale editorilor, ce au facilitat utilizarea și valorificarea informațiilor.

În comunicare se va prezenta importanța colecției „Acta Tomiciana” pentru cercetarea relațiilor politice moldo-polone din secolul al XVI-lea. Situația internațională a Țării Moldovei în perioada respectivă a fost determinată, în mare măsură, de nevoia Țării Moldovei de a manevra și a se adapta politic la contextul perpetuării intereselor geopolitice în zonă ale Regatului Poloniei și Imperiului Otoman, doi exponenți de bază ai politicii internaționale din Sud-Estul Europei.

Documentele ce se regăsesc în respectiva colecție evocă momente cruciale din istoria relațiilor bilaterale. Unele acte aduc o contribuție semnificativă la analiza problemei relațiilor politice, oferind posibilitatea de a se stabili detalii esențiale, precum ar fi implicarea secretarului regal Piotr Tomicki în stoparea campaniei lui Petru Rareș în Țara Moldovei și în detronarea lui Ștefăniță vodă (1517-1527). Sunt pe larg evocate tentativele de reglementare a problemelor de hotar dintre ambele state, precum și rolul lui Luca

Arbore (1486-1523) în cadrul acestor dispute. De asemenea, se reflectă pe larg schimbul reciproc de solii dintre Țara Moldovei și Regatul Poloniei. Un interes deosebit pentru noi prezintă și documentele care se referă la discuțiile din cadrul Seimului de la Piotrków, ce vin să înfățișeze poziția unor înalți demnitari ai Coroanei față de evoluția relațiilor politice cu Țara Moldovei.

În a doua jumătate a sec. al XVI-lea, în mare măsură, aceste relații au evoluat sub însemnul consecințelor campaniei otomane în Moldova din 1538. Colecția „Acta Tomiciana” permite să stabilim tentația regelui Poloniei Sigismund I cel Bătrân (1456-1548) de a profita de pe urma necesității urmașilor lui Petru Rareș (1527-1538; 1541-1546) de a reglementa litigiile, precum problemele de hotar, problema teritoriului Pocuției sau de a ajunge la înțelegere cu Polonia în contextul pericolului turcesc și al apariției unor pretendenți la tronul Țării Moldovei. Unii dintre acești pretendenți au fost promovați de polonezi, chestiune care se reflectă în documentele colecției respective.

Prin urmare, colecția „Acta Tomiciana” reprezintă un izvor de referință în analiza relațiilor politice dintre Țara Moldovei și Regatul Poloniei, oferind specialiștilor în domeniu o informație bogată, din perspectiva înțelegerii evoluției și ponderii relațiilor bilaterale pentru politica internațională din Sud-Estul Europei.